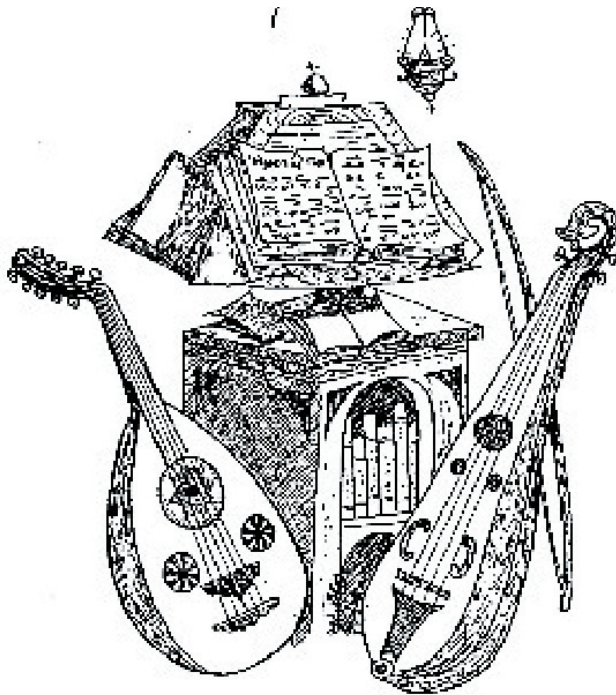

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
"ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ"

ἀείδω ξυνετοῖσι,
θύρας δ' ἐπίθεσθε
βέβηλοι
(Ὅρφικόν)

Ἔτος Γ' - Τεύχος Αρ. 10
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2007

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ: Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ 2, Τ.Κ. 16341, ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΑΘΗΝΑ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

ΚΩΔ. 7587

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

1. Ακρίδας Θεόδωρος, Πρόεδρος
Αιτωλικού 101, Μεσολόγγι 30200
Τηλ.: 26310-28383 και 26310-24742
2. Ζαρακοβίτης Κων/νος, Γεν. Γραμματέας
Αιτωλίας 2, Ηλιούπολη 16341
Τηλ.: 210-9920182 και 210-9918584
3. Κατσιφής Βασίλειος, Α' Αντιπρόεδρος
Μ.Αλεξάνδρου 27, Ηλιούπολη 16346
Τηλ.: 210-9707808
4. Παπανικολάου Θρασύβουλος, Β' Α/δρος
Κατσιμίδου 31, Θεσσαλονίκη 54838
Τηλ.: 2310-210074
5. Σαλάτας Σπυρίδων, Ταμίας
Ανοίξεως 35, Καματερό 13451
Τηλ.: 210-2313092
6. Καμπίτσης Δημήτριος, Ειδ. Γραμματέας
Αρκαδίου 20, Χαλάνδρι 15231
Τηλ.: 210-6740335
7. Θεοδωρακόπουλος Φώτης, Μέλος
Κιλκίς 2, Αίγιο 25100
Τηλ.: 26910-29842 και 26910-68018
8. Αποστολίδης Γεώργιος, Μέλος
Γράμμου 70, Καστοριά 52100
Τηλ.: 24670-87126
9. Καρανδρέας Λάζαρος, Μέλος
Σιβρισαρίου 35, Βύρωνα 16232

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος
Αναλήψεως 51, Βριλλήσια 15235
Τηλ.: 210-8030259
2. Κότσικας Δημήτριος
Σώσσου 29, Βύρωνα 16233
Τηλ.: 210-7600421
3. Δρούζας Ευάγγελος
Σφιγγός 13, Ν. Κόσμος 11754

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

Αιτωλίας 2, ΤΚ 16341 Ηλιούπολη
Τηλ.: 210-9920182, FAX: 210-9960505

**ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Και υπεύθυνος κατά Νόμον

Θεόδωρος Ακρίδας

Πρόεδρος της Π.Ε.Π.Ε.Μ.

ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. Θεόδωρος Ακρίδας
Πρωτοψάλτης - Μουσικολόγος -
Συγγραφέας
2. Δρ. Κων/νος Ζαρακοβίτης
3. Βασίλειος Κατσιφής
Πρωτοψάλτης - Μουσικολόγος -
Συγγραφέας
4. Παπανικολάου Θρασύβουλος
Πρωτοψάλτης - Χοράρχης - Άρχων
Μουσικοδιδάσκαλος του Οικουμ. Θρόνου
5. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος
Πρωτοψάλτης - Χοράρχης - Άρχ. Υμνωδός

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χρήστος Παπαδημητρίου, Δικηγόρος,
Χαρ. Τρικούπη 37, Μεσολόγγι 30200
Τηλ.: 26310-22838

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φώτης Θεοδωρακόπουλος
Πρωτοψάλτης - Χοράρχης
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
Τηλ.: 26910-29842 FAX: 26910-23492

Ἡ Φωνὴ τῶν Ὑπερμάχων

Του Γιάννου Νικολάου
Συνταξιούχου Τραπεζικού
Καθηγητῆ Β.Μ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ
ΚΩΝ. ΠΡΙΓΓΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΥΛΛΤΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ Κ. Γ.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ακούγοντας τη διαφήμιση από το Ρ.Σ. της Εκκλησίας της Ελλάδος για την έκδοση και κυκλοφορία του πραπάνω βιβλίου, σκέφτηκα, επιτέλους εκδόθηκε ένα Αναστασιματάριο που θα περιέχει την Πατριαρχική παράδοση από το στόμα ενός ογκόλιθου της ψαλτικής τέχνης, όπως ήταν ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Πρίγγος.

Όμως μέσα μου υπέβασκε κάποια αμφιβολία ως προς το κατά πόσο η έκδοση αυτή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, (του να περιέχει τη γνήσια πατριαρχική παράδοση), δοθέντος ότι επιμελήθηκε της έκδοσης ο κ. Γ. Κωνσταντίνου, με τον βαρύγδουπο τίτλο που ακολουθεί το όνομά του, για τον οποίο δεν αμφιβάλλω, πλην όμως γνωστός οπαδός των θεωριών του Σ. Καρά.

Δανείστηκα λοιπόν το εν λόγω βιβλίο και το διάβασα με μεγάλη προσοχή ακούγοντας ταυτόχρονα τους ψηφιακούς δίσκους με τη φωνή του αείμνηστου Άρχοντα που το συνοδεύουν.

Διαβάζοντας τον πρόλογο του γνωστού για το σωστό του ύφος κ. Νεραντζή νόμισα ότι ίσως η αμφιβολία μου να εδιεψεύδετο, πλην όμως, όταν είδα ότι οι συνεργάτες του επιμελητή της έκδοσης ήσαν οι κ. Κων. Λανάρας και Δημ. Παπαδόπουλος, επίσης συνοδοιπόροι και ομοϊδεάτες του κ. Κωνσταντίνου, η αμφιβολία μου μεγάλωσε, για να γίνει βεβαιότητα, ότι σκοπός της έκδοσης ήταν η με την εκμετάλευση του ονόματος **Κωνσταντίνος Πρίγγος** προβολή των Θεωριών του Καρά με τις οποίες έχουν ποτιστεί και με τόσο πάθος υπερασπίζονται, και μας τις σερβίρουν με το όνομα του αείμνηστου κ. Πρίγγου, υπονοώντας ότι έτσι έφελνε ο Δάσκαλος, αδιαφορώντας αν οι ψηφιακοί δίσκοι τούς διαψεύδουν πανηγυρικά.

Ας μου επιτραπεί λοιπόν η σχολίαση του βιβλίου, "του θαυμαστού αυτού έργου", όπως το χαρακτηρίζει ο Μακαριώτατος.

Προς το παρόν παραβλέπω τις ανακρίβειες των εισαγωγικών κειμένων δίνοντας μόνο ότι ο αναφερόμενος μόνο ως επιμελητής της έκδοσης κατονομάζει σαν συνεργάτες του τους άλλους δύο, και απευθύνει τις ευχαριστίες του εκ μέρους της **συγγραφικής ομάδας**. Δηλαδή ο κ. Νεραντζής παγιδεύτηκε και τα κείμενα ή δεν είναι δικές του καταγραφές ή πήραν τις καταγραφές του και τους άλλαξαν τα φώτα, όπως θα συμπεράνουμε.

Ας ξεφυλλίσουμε λοιπόν το βιβλίο αρχίζοντας απ' τα ... κοκκινάδια! Ωραίο το κόκκινο χρώμα αλλά εδώ το παρα-κοκκινίσανε. Μονές και διπλές διαστολές έχουν βάλει για τον χωρισμό των ρυθμικών μέτρων. Άλλωστε το γράφουν στο **ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ** ότι έγινε προσπάθεια **παρα-σήμανσης**. Οι αριθμοί όμως τι ρόλο παίζουν; Τα 6-5-7 και 8 χρησιμοποιούνται κατά κόρον σαν να πρόκειται για ... χορούς. (Ξέρω ότι το 6 είναι τσάμικος και το 7 καλαματιανός, το 5 και το 8;) Δίσημος και τρίσημος δεν υπάρχει; Ο τονικός ρυθμός με μόνη τη σήμανση τρισήμων και τετρασήμων όπως τα περισσότερα σύγχρονα βιβλία δεν τους ικανοποιούσε; Ο συνεπτυγμένος (;) χωρισμός που χρησιμοποιούν δυσκολεύει τα εύκολα. Πώς θα διευθύνει ένας χοράρχης αυτόν τον κυκεώνα των ρυθμικών μέτρων; Ίσως μόνο ο ομοιδεάτης τους κ. Αγγελόπουλος με τις αλλοπρόσαλλες φιγούρες-χειρονομίες του που τις καταλαβαίνουν (αν τις καταλαβαίνουν) μόνο όσοι τον ακολουθούν.

Τι να πούμε για τον συλλαβισμό των μελών κάτω από τις μουσικές γραμμές; Προκαλεί γέλιο αλλά και πικρία ο συλλαβισμός των παρακάτω λέξεων που πήρα για παράδειγμα, όπως είναι γραμμένες κάτω από τα μουσικά φθογγόσημα.

Α-να-στα-ντι, ε-γκα-λλω-πι-σμα, ε-χθρας, κα-τε-χο-ντες, συ-μπα-ντα, α-γκυ-ραν, α-γα-λλι-α-σθω, πα-γγε-νη, φυ-λα-σσο-ντων, α-πη-γγει-λαν, βα-σι-λι-σσα σχόλιο: από -γκ- αρχίζει η λέξη γκαντέμης, γκάρισμα κ.λπ. Από -ντ- ντουβάρι, νταμάρι, και η ... καμπάνα που κάνει νταν! Από -μπ- αρχίζει η λέξη ... μπουμπούνας.

Μέχρι τον τρίτο ήχο, οφείλω να ομολογήσω ότι δεν αντιλήφθηκα την ύπαρξη έλξεων κατά την αιρετική θεωρία του σοφού δασκάλου τους, όμως δεν μπόρεσαν να συγκρατηθούν μέχρι το τέλος της εργασίας τους. Έτσι αντιγράφω από το δεύτερο και τρίτο **“Εἰς τὸ μνῆμα Σε ἐπεζήτησεν”**:

[illegible]

Είναι δυνατό ο Δάσκαλος να έψαλε τα διαστήματα που καταγράφουν;

Η Φωνή των Υπερμάχων

Το πρώτο χωρίς τις έλξεις ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα με τα λαμπερά σαν τις ακτίνες του ήλιου διαστήματα του τρίτου, ενώ τα επόμενα δύο τα «στόλισαν» με τα κοκκινάδια του για να τα ιδούν στον ... Περισσό μήπως πουλήσουν λόγω χρώματος.

Και συνεχίζουν το Καρ-άρεστον έργο τους στο δεύτερο «Κύριε έκέκραξα» του τετάρτου ήχου που του αλλάζουν τα φώτα αν και οι διαφορές με το πρώτο είναι ασήμαντες αφού κινείται στις ίδιες γραμμές.

Η έλξη του Ζω' όταν το μέλος κατεβαίνει από το Νη' σημειώνεται με απλή ύφεση και όταν φθάνει μέχρι τον Ζω' με μονόγραμμη, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις που η συγκεκριμένη έλξη δεν σημειώνεται.

Το δεύτερο «Πᾶσα πνοή» του Δ' ήχου το έχουν **Καρα-κοκκινίσει**. Και για του λόγου το αληθές, θαυμάστε **Καρα-πρίγγο**.

αι νει τε τον Κυ ρι ον εκ τω ω ω ω ν

Τι ιεροσυλία Θεέ μου! Και μια που βλέπω στον πλάγιο του Πρώτου ήχο συλλαβισμό «τὸ **κέ-ντρον** τῆς ἁμαρτίας ἡμβλυνας» αναφωνώ: Δεν ντρεπόμαστε;

Ο πλάγιος του Πρώτου ήχος δεν έχει έλξη του Ζω'; Εκτός και αν τους σώθηκε το κόκκινο μελάνι στα στιχηρά των αίνων που δεν άφησαν Γά' χωρίς μονόγραμμη δίεση, και φοβήθηκαν το ... παραπάνω κόστος της διχρωμίας.

Ο πλάγιος του Δευτέρου όταν κινείται διατονικά στο οξύ τετράχορδο δεν έχει έλξη στον Ζω' στην κατάβαση; Πολλές απορίες!!

Στην παραπομπή της σελ. 127 το «Σὲ Κύριε τὸν ὄντα» (πάλι το -ντα-) αρχίζει με διατονική μαρτυρία του Πα;

Α! Να και μια σπάνια έλξη του Κε από το διατονικό φυσικό Ζω' και μάλιστα επί ίσου. Αντιγράφω:

Χρι στον α νυ μνη η σω ω ω μεν

Εκεί που οργιάζει κυριολεκτικά η μονόγραμμη δίεση στον Γα είναι στα ειρμολογικά μέλη του πλάγιου του δευτέρου και στο «τριήμερος ἀνέστης Χριστέ». Στο μέλος αυτό, το διάστημα Βου-Γα με μονόγραμμη δίεση –Δι, ακούγεται σαν Πα-Βου-Γα, οπότε ο ήχος γίνεται «πρώτος ... παραμεσάζων» ή πλάγιος του δευτέρου ... παραμεσάζων, δική τους ήχοι είναι, διαλέγετε και παίρνετε, όμως την προμήθεια δεν την εισπράττει ο ... παραμεσάζων αλλά οι εκμεταλλευόμενοι το όνομα του Πρίγγου.

Όμως, ας προχωρήσουμε στην εξερεύνηση του λαβύρινθου, όπως κατάντησαν το όλο έργο.

Στο Βαρύ ήχο σημειώνουν έλξεις στον Πα με μονόγραμμη δίεση και στον Βου με απλή δίεση μετατρέποντας το σκληρό εναρμόνιο μέλος (αυτοί το ονόμασαν έτσι), σε μέλος με τη φθορά κλιτόν. Αντιγράφω από το «Μήτηρ μὲν ἐγνώσθης» ξεκινούμε από τον Δι.

σω θη η ναι τα ας ψυ υ χα α α α ας η

η η μω

Στις κλασικές εκδόσεις ο Βου έχει απλή δίεση και μόνο στις τελικές καταλήξεις.

Από τους αίνους του βαρέως ήχου αντιγράφω:

αι νει ει τε α αυ το ον ε εν τοι οι

οι οισ υ ψι ι στοις

Αν καταλήξετε στον Δι όπως η μαρτυρία, έχετε πρόβλημα όρασης, οπότε βάλτε γυαλιά ή αλλάξτε αυτά που φοράτε. Και μας λένε ότι προσπάθησαν να απαλλάξουν το κείμενο από τις ορθογραφικές και λοιπές τυπογραφικές αβλεψίες. Δηλ. Το βιβλίο πέρασε από έξι μάτια.

Αφού φτάσαμε μέχρις εδώ ας ... εξερευνήσουμε και τον υπόλοιπο λαβύρινθο. Ο Μεγάλος Δάσκαλος μάς δείχνει την έξοδο σε κάθε σημείο και απαλλασσόμαστε από τα δύσκολα μονοπάτια που μόνο οι φουκαράδες τα ακολουθούν χωρίς ελπίδα να βγουν στο φως του ήλιου (=Πρίγγου).

Θεωρώ περιττό να επαναλάβω τα ίδια για τον πλάγιο του τετάρτου ήχο. Στο δεύτερο από τα τρία «Κύριε έκέκραξα» έχει κάνει ... επιδρομή σμήνος οχτώ μονόγραμμων διέσεων και στο Δοξαστικό «Ό βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν», στις λέξεις «**Μήτηρ ἀνύμφευτε**», λανθασμένη ονομαστική του ουσιαστικού συ-ντα-σσε-ται με την κλητική του επιθέτου για να δέσει το γλυκό.

Οι διορθωτές -επιμελητές-συντακτική- ομάδα θα πρέπει να γνωρίζουν ότι το πελαστικόν ι γράφεται με το ε και το αι, το δε γορθμικόν ι με τα υπόλοιπα φωνήεντα και διφθόγους. Επομένως, το σημείο «και θειος νεανι ι αι ας» όπως και ο «διεστης προς ουρανο...ι ον» είναι λάθος, όπως λάθος υπάρχει και στο δεύτερο ΣΤ' εωθινό που γράφει «διεστης προς **ουρανους**». Προχωρούμε: «Ιδου σκοτια ... και τι προς το **μνημειω** (:):»

Αν βλέπουμε τέτοια τερατώδη λάθη μπορούμε να φανταστούμε τι θα είχε γίνει στο βιβλίο της Μεγάλης Εβδομάδας.

Ύστερα από όσα διατυπώθηκαν παραπάνω για το μουσικό μέρος του βιβλίου, ας αναφερθούμε με λίγα λόγια στον χαιρετισμό και τους προλόγους του.

Όσα αναφέρει ο Μακαριώτατος για τον αείμνηστο Άρχοντα Πρωτοψάλτη της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας τον Κων. Πρίγγο, είναι καλά, ωραία και αληθινά διότι πραγματικά το Πατριαρχικό Ύφος που μεταδώθηκε με την παράδοση έχει χαρακτήρα ηγεμονικό, και οι εκάστοτε Άρχοντες Πρωτοψάλτες και Λαμπάδαριοι τήρησαν, τηρούν και θα τηρούν με ιερή ευλάβεια αυτήν την παράδοση. Όμως, το Αναστασιματάριο δεν είναι μελοποίηση ούτε του Πρίγγου ούτε κανενός από τους χρηματίσαντες Άρχοντες Πρωτοψάλτες και Λαμπαδαρίους. Απλά οι άνθρωποι αυτοί, φορείς της πλούσιας μουσικής παραδόσεως, έψαλλαν πάντοτε σύμφωνα με αυτήν. Αρκεί μια παράλληλη ακρόαση Πρίγγου, Στανίτσα, Αστέρη, για να αποδειχθεί του λόγου το αληθές.

Άλλωτε ο κ. Νεραντζής στον πρόλογό του, μας πληροφορεί ότι, επειδή καταστράφησαν κάποιες μαγνητοφωνήσεις, απευθύνθηκε στον αείμνηστο Θρασύβουλο Στανίτσα να του ψάλλει από τα Άπόστιχα του τετάρτου ήχου μέχρι τα Άπόστιχα του πλαγίου του πρώτου.

Ας μην ξεχνούμε ότι ο Δομέστιχος της ΜτΧ Εκκλησίας Άγγελος Βουδούρης κατέγραψε την Πατριαρχική Παράδοση, όπως την έζησε κοντά στον Ιάκωβο Ναυπλιώτη, και αυτή δεν διαφέρει καθόλου από τις μεταγενέστερες καταγραφές και επομένως το Αναστασιματάριο αυτό είναι εξέλιξη του Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου, όπως διαμορφώθηκε μέσα στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό από τους μεγάλους Πρωτοψάλτες και Μαΐστορες της Ψαλτικής Τέχνης.

Όμως, η Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος ατύχησε με την επιλογή της συγκεκριμένης συγγραφικής ομάδας, γιατί της έδωσε την ευκαιρία να εισάγει τα καινά δαιμόνια του Καρά και να κακοποιήσει βάνανυσα την Πατριαρχική Παράδοση.

Συνάδελφοι ιεροψάλτες, αν παρασυρθήκατε και αγοράσατε το βιβλίο, κρατήστε τους ψηφιακούς δίσκους και ανακυκλώστε το χαρτί που είναι καλής ποιότητας.

***** . *****

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ & ΔΙΑΔΟΣΗΣ
ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΗΧΩ»
ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1998
Δ/ΝΣΗ: ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ 101
ΤΗΛ.: 26310-24742-28383
30200 ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
Αρ. Πρωτ. 21

Προς
ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

Αγαπητοί ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

Παρακαλούμε ὅπως δημοσιευτεῖ ἡ παρούσα ἐπιστολὴ μας στο ἐγκριτο περιοδικό σας. Στον «ΟΡΘ. ΤΥΠΟ» τῆς 1-6-07 διαβάσαμε ὅσα γράφει ὁ γνωστός μουσικός κ. Β. Νόνης με τίτλο «ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ Ἡ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΑΛΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ» καὶ μείναμε κατάπληκτοι με σωρείαν ἀποριῶν καὶ ἐρωτημάτων.

Κατ' ἀρχὴν τι πιστοποιεῖ τὴν γνησιότητα τοῦ φερομένου ὡς «ἀνέκδοτο αὐτόγραφο τοῦ ἐκ Μαδύτου», ποῦ με τὴν ἐμπνευσμένη παρουσίαση-ἀνάλυσή τοῦ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ κ. Κωνσταντίνου «*συντρίβει καὶ κονιορτοποιεῖ τοὺς ἕως τῶρα ἐπικριτές τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ*», ὅπως (ὁμως) το «*ἀνέλυσε καὶ ἐφάρμοσε ἀμιγῶς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁ μακαριστὸς διδάσκαλος τοῦ γένους Σίμων Καράς*»; Δηλαδή με τὸ φερόμενο ὡς «αὐτόγραφο τοῦ Χρυσάνθου» συνετρίβη καὶ κονιορτοποιήθη ἡ ἐκδοσις τοῦ «Μεγάλου Θεωρητικοῦ» τοῦ Χρυσάνθου τοῦ 1832 ἢ τοῦ 1911 καὶ ὅλα τὰ μέχρι σήμερα ἐκδοθέντα Θεωρητικά ποῦ στηρίζονται σ' ἐκεῖνες τὶς ἐκδόσεις; Τί περισσότερο προσθέτει αὐτὸ τὸ «αὐτόγραφο» στὶς προηγούμενες ἐκδόσεις τοῦ «Μεγάλου Θεωρητικοῦ» τοῦ Χρυσάνθου καὶ σε τί ἀλλάζει τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος ποῦ εἶναι ἡ πράξις; Τί δηλαδή δὲν ἀντελήφθησαν καλῶς καὶ δὲν ἐρμήνευσαν ὀρθῶς οἱ ἐπὶ δύο αἰῶνες τῶρα στρατιές τῶν ἐπίσημων Θεωρητικῶν καὶ τῶν Μαϊστόρων Πρωτοψαλτῶν; Καὶ πῶς νὰ ἐρμηνευτεῖ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ «ἡ θεωριομανία» καὶ «ἡ διαστηματομανία» τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀνακινεῖται ἐπίμονα καὶ μετὰ φανατισμοῦ ἀπὸ μιὰ καὶ μόνο ομάδα, αὐτῆς τῆς λεγόμενης σχολῆς «Καράς», ἡ ὁποία ἐπιδιώκει, πάσῃ θυσίᾳ, τὴν κατάργησιν ὅλων τῶν προηγουμένων ἐπιστημονικῶν θεωρητικῶν συγγραμμάτων καὶ τὴν ἀπόρριψιν ὅλων τῶν τιτάνιων ἐρμηνευτῶν τῆς πράξεως;

Μήπως ἐδῶ ξεπερνιέται κάθε ἀσέβεια πρὸς τὴ μνήμην καὶ τὸ ἔργο τῶν ἐπίσημων Θεωρητικῶν καὶ τῶν Μαϊστόρων ἐρμηνευτῶν τῆς μουσικῆς μας; Πάντως, οὐδεὶς θὰ μπορούσε ποτέ νὰ διανοηθεῖ ὅτι ὁ Μέγας Χρυσάνθος, θὰ παρουσιαζόταν ἀπὸ κάποιους ὡς διχασμένη μουσικὴ προσωπικότητα. Φευ! Φρονούμε ὅτι μάλλον πρόκειται περὶ ἐλιγμῶν τῶν μέχρι προ τινος ἀπορριπτόντων τὸ «Μέγα Θεωρητικόν» τοῦ φωτισμένου Χρυσάνθου, οἱ ὁποῖοι τῶρα προσπαθοῦν «νὰ ἀρπαχτοῦν» ἀπὸ αὐτὸ ἐρμηνεύοντάς το - ὁμως- κατὰ τὸ δοκοῦν.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ μουσικὴ εἶναι κυρίως πράξις, εἶναι τέχνη, ἀκόμα καὶ τὸ θεωρούμενο ὡς τὸ τελειότερο Θεωρητικόν, δὲν ἔχει καμιὰ ἀξίαν, ἐὰν δὲν ἀποδεικνύεται στὴν πράξιν. Οἱ ἐφαρμογές στὴν πράξιν ἀποδεικνύουν καὶ ἐπιβεβαιώνουν τὶς θεωρίες. Ἐτσι, οἱ υποστηρικτές τοῦ «Νέου Θεωρητικοῦ» τοῦ Χρυσάνθου (ποῦ τὸ ἐρμήνευσαν «καρικῶς») γιὰ νὰ «*συντρίβουν καὶ*

να κονιορτοποιήσουν» τους προσηλωμένους στα καθιερωμένα, θα πρέπει να αποδείξουν την εγκυρότητα του ἐν λόγῳ Θεωρητικού, παρουσιάζοντάς μας παράλληλα και ηχητικά δείγματα των μαϊστόρων της ψαλτικής τέχνης Ιακ. Ναυπλιώτου, Κων. Πρίγγου και Θρ. Στανίτσα, οι οποίοι να ψάλλουν το «Τῆ Ὑπερμάχῳ» κατά την «πρωτόγνωρη» τεχνοτροπία τους, το τονικό διάστημα Γα-Δι με μονόγραμμη και δίγραμμη δίεση σε όλους τους ήχους και ἐπὶ τεσσάρων συνεχῶν ἰσων και ἀπὸ μία απλή δίεση στο καθένα δίκηνη glissando. Ἡ να μας παρουσιάσουν ηχητικά τεκμήρια ἀπὸ ἀρχαιότερους και ἱκανότερους των ἀνωτέρω μαϊστόρων οι οποίοι να ψάλλουν διαφορετικά ἀπὸ τους ἀνωτέρω και πανομοιότυπως με την τεχνοτροπία της σχολῆς Καρά. Ἄλλως «συντρίβονται και κονιορτοποιούνται» οι ἴδιοι με τις πρωτοφανεῖς και ἀνεφάρμοστες θεωρίες τους και το ἰλαροχορευτικό ψάλλειν τους.

Ο κ. Νόνης κάνει και μια -ατυχή- πλήρη ἀντιστροφή των ὥρων και των ρόλων, ὅταν ἀναφέρει ὅτι «ο Γ. Κωνσταντίνου ... συνεργούντων και των καθηγητῶν Γρηγορίου Στάθη και Ἀχιλλέως Χαλδαιάκη, ἔδωσε ἀπαντήσεις και ἀποστόμωσε πάντας ἐκείνους τους ψάλτες, που δέκα χρόνια τώρα κατηγοροῦν και σέρνουν στα δικαστήρια τους γνήσιους φορεῖς της διδασκαλίας του Χρυσάνθου, ως προς τις ἀναλύσεις, την ποικιλία των διαστημάτων και την ἔκφραση της ψαλτικής τέχνης ...», (δηλ. αὐτή του Καρά-Αγγελόπουλου). Ἀντιθέτως, κάποιοι ὄχι ἀπλοί ψάλτες, ἀλλὰ Ἀρχοντες Πρωτοψάλτες και Ἀρχοντες Μουσικοδιδάσκαλοι του Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, προσηλωμένοι στα καθιερωμένα, ἀντέδρασαν στις προσωπικές δοξασίες του Καρά και το «ἰλαροχορευτικό» ψάλλειν των διαδόχων του. Τότε η ομάδα των διαδόχων Καρά, με τους τόσους Πανεπιστημιακούς, ἀντὶ να τεκμηριώσουν ἐπιστημονικῶς τις ἀπόψεις και το ψάλλειν τους, ἔσυραν στα δικαστήρια τους προσηλωμένους στα καθιερωμένα Ἀρχοντες, δημιουργώντας κλίμα τρομοκρατίας! Ἐτσι ἀντιλαμβάνονται την ἐλληνική μουσική ως ἐπιστήμη και τέχνη. Αὐτά για την ἀποκατάσταση της ἀλήθειας.

Ἀλλὰ πιστεύουν, ἀλήθεια, ὅτι θα επικρατήσει αὐτή η ἐξανέμιση των ήχων και ὅτι θα ἐπιβληθεῖ το «ἰλαροχορευτικό» ψάλλειν τους στον πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό και στους Μητροπολιτικούς Ναούς Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Ἰωαννίνων, Ἡρακλείου και σε όλους τους ναούς της χώρας; Θεὸς φυλάξοι!

Μήπως οι ἀγωνιώδεις κινήσεις των κ. Κωνσταντίνου, Νόνη και λοιπῶν, ἐστιάζονται στην προσπάθεια ἐπιβολῆς και διάθεσης κάποιων βιβλίων τους, βασισμένων στις δοξασίες Καρά, που παραμένουν στα ἀζήτητα ἢ κυκλοφοροῦν ἐλαχιστότατα και μόνον στον πολὺ στενὸ κύκλο τους;

«*Ἡ ἐμφάνιση του καθηγουμένου της Ι.Μ. Βατοπεδίου, Ἀρχιμανδρίτου π.*

Η Φωνή τῶν Ὑπερμάχων

Εφραίμ» στην εκδήλωση της παρουσίας του «Νέου Θεωρητικού», δεν έχει καμιά σημασία, διότι η Ι. Μονή Βατοπεδίου ελέγχεται -πλέον- από την ομάδα της σχολής Καρά. Συμφωνούν, όμως οι τόσες άλλες μονές του Αγ. Όρους με το σύστημα Καρά;

Επίσης, στις επιμελώς οργανωμένες φιέστες που πραγματοποιεί η ομάδα των διαδόχων του Καρά, η παρουσία καθηγητών, βουλευτών, ιεραρχών και υπουργών άσχετων με το αντικείμενο δεν επικυρώνει επιστήμη ούτε τέχνη. Απλώς αποτελεί μια τυπική εκπλήρωση κοινωνικών υποχρεώσεών τους.

Φρονούμε ότι θα πρέπει επιτέλους η Πολιτεία και η Εκκλησία να σκύψουν με πραγματικό ενδιαφέρον πάνω στο τεράστιο εθνομουσικολογικό ζήτημα, που δημιουργήθηκε στην Ελληνική μουσική ένεκα των πρωτοφανών και εξωπραγματικών δοξασιών της σχολής Καρά και με αίσθημα ευθύνης να κρίνουν αντικειμενικώς και βάσει γραπτών και ηχητικών τεκμηρίων, καθώς και με την αποδοχή και την εφαρμογή των μουσικών μας παραδόσεων από το σύνολο των με οποιοδήποτε τρόπο θεραπεύοντων τις εθνικές μας μουσικές παραδόσεις.

ΤΟ Δ.Σ. ΤΗΣ «ΗΧΟΥΣ»

***** - *****

Η ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΤΟΥ Α ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

Βασίλη Κατσιφή

Άρχοντας Μουσικοδιδασκάλου του Οικουμενικού Θρόνου

Σε συζήτηση που είχα με πανάξιο και σεμνό κληρικό, σημαντικό εκκλησιαστικό παράγοντα, όπως ήταν φυσικό, αναφερθήκαμε και στην εκκλησιαστική μουσική παράδοση και στους υπηρέτες της, οι οποίοι αιώνες τώρα αγωνίζονται για τη σωστή διατήρησή της. Αναφερθήκαμε στους κορυφαίους μαίιστορες της ψαλτικής τέχνης, Κωνσταντίνο Πρωτοψάλτη, Ιάκωβο Ναυπλιώτη, Κων. Πρίγγο και Θρ. Στανίτσα, οι οποίοι αποτελούν τα θεμέλια και τους φωτεινούς φάρους για όλον τον ψαλτικό κόσμο. Βαθύς γνώστης της μουσικής μας παράδοσης, ο λαμπρός κληρικός με εξέπληξε με την εξής ερώτηση: «κ. Κατσιφή, τι κατά την άποψίν σας αποτελεί την παράδοση και αυτή θα έπρεπε να ισχύει εις αιώνας αιώνων;» Μέσα στην έκπληξή μου, του απάντησα ως εξής: «Στην μουσική μας, παράδοση είναι η

ανέκαθεν αδιάκοπη μεταβίβαση της τέχνης με το σύνολο των στοιχείων που την αποτελούν και βεβαίως αυτή πραγματοποιείται από τη μια γενιά στην άλλη μέσω κατάλληλων διδασκάλων. Και ναι μεν ο κάθε δάσκαλος έχει την προσωπική του έκφραση, πάντα όμως με γνώμονα τα καθιερωμένα. Έτσι διατηρείται ανόθευτη η παράδοση. Οι αείμνηστοι μαϊστορες π.χ. Ναυπλιώτης, Πρίγγος, Στανίτσας, παρά τις διαφορές της χροιάς και την έκταση των φωνών, έψαλαν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, τον οποίο συνεχίζει και σήμερα ο Άρχων Αστέρης. Στο ψάλλειν αυτών των τιτάνων είναι προσηλωμένη η συντριπτική πλειοψηφία των ψαλτών σήμερα και –ορθώς- αυτούς μιμούνται. Η δί' ενυπνίου και κατ' εικασίαν εφαρμοζόμενη παράδοση, μόνο θυμηδία προκαλεί. Εις ό,τι αφορά στην διάρκεια της βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής παράδοσης, πιστεύω ότι αυτή θα είναι ισόχρονη της Ανατολικής Ορθοδόξου Χριστιανικής Εκκλησίας».

Εδώ ο εκλεκτός συνομιλητής μου, μου εκφράζει κάποιους προβληματισμούς του: "Αναφερθήκατε κ. Κατσιφή, στους τρεις κορυφαίους μαϊστορες της ψαλτικής, Ναυπλιώτη, Πρίγγο και Στανίτσα, οι οποίοι –όντως- αποτελούν τα θεμέλια της ψαλτικής τέχνης. Σήμερα, όμως, σε εσωτερικό και εξωτερικό ουδείς τούς μνημονεύει. Ελλάδα, Βαλκάνια, Ευρώπη και σχεδόν όλος ο κόσμος μιλούν μόνον για τον κ. Λυκούργο Αγγελόπουλο, τον οποίον θεωρούν ως τον μοναδικό εκφραστή της Β.Μ. και της ψαλτικής τέχνης. Τι λέτε περί αυτού;"

«Εδώ ακριβώς οφείλεται και η σημερινή τραγική κατάσταση, που οδηγήθηκαν η μουσική και οι μουσικοί μας, του απάντησα. Είναι σαν να πούμε ότι οι Ευρωπαίοι διέγραψαν –τρόπο τινά- τους Μπαχ, Χαίντελ, Μότσαρτ, Μπετόβεν κ.ά. και εκθειάζουν έναν σύγχρονο μουσικό, απέχοντα πολύ από τους προηγούμενους, ο οποίος όμως φροντίζει επιμελώς να βρίσκεται καθημερινά στην επικαιρότητα για ευνοήτους λόγους. Είναι πλέον γεγονός ότι πρόσωπα που βρίσκονται συνέχεια στο προσκήνιο μέσω των Μ.Μ.Ε., θεωρούνται αυθεντίες και πρότυπα. Αυτή είναι η καταλυτική επίδραση της συνεχούς προβολής και διαφήμισης. Αλλά, πάτερ, δεν είναι απορίας άξιον το γεγονός ότι, ενώ η Ι.Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, εκδίδει επίσημη απόφαση ότι εμμένει στα καθιερωμένα των Τριών Διδασκάλων (εμμέσως πλην σαφώς απορρίπτουσα το σύστημα Καρά), από την άλλη ο Ρ. Σ. της Εκκλησίας να μεταδίδει τον τρόπο ψάλλειν των διαδόχων του Καρά; Πού οφείλεται –άραγε- αυτή η ασυμφωνία μεταξύ της Ι. Συνόδου και του Ρ.Σ. της Εκκλησίας της Ελλάδος;

Αναφέρατε ακόμα, πάτερ, πού και πόσο αναγνωρίζεται και εκτιμάται η τεχνοτροπία του κ. Αγγελόπουλου. Στην Εκκλησία δεν βρίσκει και τόσο πρόσφορο έδαφος. Οι αλλοδαποί –σαφώς- επηρεάζονται περισσότερο, διότι ούτε τη γνήσια μουσική μας παράδοση γνωρίζουν, ούτε Ναυπλιώτη, Πρίγγο,

Στανίτσα ἔχουν ἀκούσει γιὰ νὰ ἔχουν σημεῖα ἀναφοράς. Τον κ. Ἀγγελόπουλο ἀκούνε συνέχεια, αὐτὸν ξέρουν. Ἀν ὁ κ. Ἀγγελόπουλος περιοριζόταν στὶς υπηρεσίες ἐνὸς ναοῦ καὶ μόνο, ποίος θὰ τον ἤξερε; Μήπως ὁμως ὁ κ. Ἀγγελόπουλος με αὐτὸν τὸν τρόπο ἀναζητᾷ στηρίγματα –μᾶλλον- στο ἐξωτερικὸ (τῶν ἀδῶν) ἀφοῦ στο ἐσωτερικὸ δὲν ἐπιτυγχάνει τόσο εὐκόλα;

Τέλος, εἶναι βέβαιον ὅτι συμβαίνουν πολλὰ περίεργα, ὅπως βέβαιον εἶναι ὅτι καὶ τὰ Μ.Μ.Ε. καὶ ἡ διαφήμιση μποροῦν νὰ ἀναδείξουν μετριότητες καὶ ἀνυπαρξίες, σε οντότητες καὶ υπεραξίες».

Στο σημεῖο αὐτὸ ὁ συνομιλητὴς μου, μᾶλλον ἔδειξε νὰ συμφωνεῖ.

***** . *****

ΜΟΥΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Του Γιάννη Ἀλεξάνδρου

Μουσικοδιδασκάλου καὶ Πρωτοψάλτου

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεύχος 9)

Εξέλιξη τῆς Μουσικῆς:

Εκεῖνοι ὁμως ποὺ θὰ δώσουν στὴ μουσικὴ υπόσταση καὶ θὰ τὴν ἀνυψώσουν εἶναι οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ ἀφομοίωσαν ὅ,τι καλὸ ὑπῆρχε στὴ μουσικὴ τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, ἔθεσαν τὶς βάσεις τῆς ἀκουστικῆς καὶ τῆς θεωρίας τῆς τέχνης τῶν ἡχῶν.

Ὅπως ἀναφέρθηκε καὶ στὴν ἐννοία τῆς Μουσικῆς, οἱ Ἕλληνες μιλώντας γιὰ Μουσικὴ ἐννοοῦσαν μιὰ τριάδα τεχνῶν ποὺ περιελάμβανε τὴν ποίηση, τὴ μουσικὴ -με τὴ σημερινή τῆς σημασία- καὶ τὴν ὀρχηση. Τὸ ἐιδικότερο ὄνομα τῆς τέχνης τῶν ἡχῶν ἦταν «Ἀρμονική».

Περνώντας ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς μαγγανείας, ἡ μουσικὴ θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς πρῶτα καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ὡς θείας προέλευσης τέχνη γι' αὐτὸ καὶ πολὺ πρῶιμα θεοποιήθηκε στο πρόσωπο τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ ἀφιερώθηκε στὴ θρησκεία. Ἦδη στα ἔπη τοῦ Ὀμήρου ἡ μουσικὴ κατέχει σημαντικὴ θέση. Ὁ Ὀμηρος, ραψωδὸς ὁ ἴδιος, τὴν ονομάζει ἄλλοτε «ἄοιδή» ἄλλοτε «εὐχή». Ἀργότερα θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους ὡς ἡ ἴδια ἡ φιλοσοφία, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πλάτωνας ἢ "ὡς ἀπόλαυσις ἐντονωτέρα τῆς ποιήσεως" ὅπως λέει ὁ Ἀριστοτέλης.

Οἱ πρῶτοι θρησκευτικοὶ ὕμνοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν οἱ «Νόμοι» ἀφιερωμένοι σε διάφορες θεότητες καὶ χρησίμευαν σαν πρότυπα πάνω στα ὁποῖα δημιουργήθηκαν πάμπολλες μελωδικές παραλλαγές. Καθένας ἀπὸ τοὺς Θεοὺς εἶχε καὶ τὴν ὠδή του· ὁ Ἀπόλλωνας τὸν Παιᾶνα, ὁ Διόνυσος τὸν

Διθύραμβο, η Δήμητρα τον Ίουλο, η Άρτεμις τον Οὔπιγγο κ.λπ. Αλλά και όλες οι κοινωνικές τάξεις καθώς και τα επαγγέλματα είχαν το άσμα τους. Ο θρήνος ήταν στους Έλληνες συνήθης ωδή και αυτό είναι εμφανές σε όλες τις τραγωδίες: τη συνέχεια των θρήνων τη βρίσκουμε μέχρι σήμερα στα ελληνικά μοιρολόγια, ενώ τα άσματα των τάξεων και των επαγγελμάτων θα τα συναντήσουμε στη Μεσαιωνική Γερμανία μεταξύ των αρχιτραγουδιστών (Τροβαδούρων).

Μουσικά κείμενα από την αρχαιότητα δυστυχώς, δεν έχουμε σήμερα εκτός από δύο ύμνους προς τον Απόλλωνα του 2ου π.Χ. αιώνα και τρεις ύμνους του Μεσομήδους του 2ου μ.Χ. αιώνα, «Ήλιος», «Μούσα» και «Νέμεσις» καθώς επίσης και επιτάφιο του Σικίνου.

Η μουσική αποτελούσε συνδετικό κρίκο μεταξύ των ελληνικών πόλεων· ήταν μονότονη και μονόφωνη, συνοδευόταν όμως από μουσικά όργανα κατά ομοφωνία ή ογδόη. Τα όργανα αυτά ήσαν η λύρα, σύμβολο του Απόλλωνα και του Ερμή, και ο αυλός, σύμβολο του Διονύσου.

Η μουσική θεωρία των Ελλήνων κατά τους προκλασικούς χρόνους στηρίχθηκε αρχικά στο πεντάτονο σύστημα (ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα, λα-σι). Για να αποφευχθούν τα ημιτόνια μι-φα και σι-ντο διαμόρφωναν τις μελωδίες τους έτσι, ώστε να μην υπάρχει σε αυτές το μι και το σι. Αλλά και όταν ακόμη υπήρχε το μι η μελωδική κίνηση ήταν το πάνω ντο δηλ. 6η μικρή. Το πεντατονικό σύστημα επιβιώνει και στις μέρες μας στη δημοτική μουσική της Ηπείρου. Ο Πυθαγόρας στη συνέχεια επεξεργάστηκε και καθιέρωσε κανόνες που αποτελούν μέχρι σήμερα τις βάσεις όλου του θεωρητικού οικοδομήματος· αρκεί και μόνο να αναφερθεί πως είναι ο πρώτος που μίλησε για συγκερασμένη κλίμακα. Το έργο του συνέχισαν άξιοι ερευνητές, όπως ο Αριστοτέλης και ο Αριστόξενος. Η εξέλιξη αυτή είχε σαν αποτέλεσμα τη στροφή των Θεωρητικών σε αναζήτηση νέων τρόπων έκφρασης της μουσικής. Ξεκινώντας από τον Δώριο, που ήταν τρόπος πολεμικός, υιοθέτησαν σχεδόν ταυτόχρονα και δύο άλλους τρόπους, τον Φρύγιο και τον Λύδιο ενώ ακόμη αργότερα πρόσθεσαν και τον Μιξολύδιο. Το νέο αυτό θεωρητικό σύστημα στηρίζεται επί της διατονικής κλίμακας, η οποία και σήμερα αποτελεί τη βάση της αρμονίας. Την κλίμακα τη χώριζαν σε δύο τετράχορδα που το καθένα περιελάμβανε δύο τόνους και ένα ημιτόνιο και τη διάβαζαν από πάνω προς τα κάτω. Από τους τρεις διαφορετικούς συνδυασμούς των τόνων και των ημιτονίων σε κάθε τετράχορδο σχηματίστηκαν οι τρεις πρώτοι τρόποι (Δώριος, Φρυγίας και Λύδιος)

Δώριος: μι-ρε-ντο-σι-λα-σολ-φα-μι

Φρύγιος: ρε-ντο-σι-λα-σολ-φα-μι-ρε

Λύδιος: ντο-σι-λα-σολ-φα-μι-ρε-ντο

Βλέπουμε ὅτι καὶ στὶς τρεῖς περιπτώσεις τὰ τετράχορδα χωρίζονται με
τόνο (Δώριος:σι-λα, Φρύγιος:λα-σολ καὶ Λύδιος:σολ-φα)

(Συνεχίζεται)

***** . *****

ΣΤΗΚΕΤΕ ΚΑΙ ΚΡΑΤΕΙΤΕ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Του π. Ἰωάννου Κονιδάρη

Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας

Αγαπητοί «ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Με ἰδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολουθῶ τὶς προσπάθειες σας γιὰ τὴν διατήρηση τοῦ παραδοσιακοῦ χαρακτήρα τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς, ὅπως αὐτὲς διατυπώνονται στο περιοδικό σας, τὸ ὁποῖο μου παραχωρεῖ ἐκλεκτὸς φίλος ἱεροψάλτης.

Ὡς τέως ἱεροψάλτης, ὡς κληρικός καὶ ὡς καθηγητῆς τῆς Θεολογίας, θὰ ἠθέλα νὰ καταθέσω τὶς ἀπόψεις μου.

Εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ καιροὺς ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μας δοκιμάστηκε ἀπὸ αὐθαίρετες παρεμβάσεις ἀνεύθυνων καὶ ἀσυνείδητων παραχαρακτῶν. Εσχάτως δοκιμάζεται ἀνηλεῶς ἐνεκα πρωτοφανῶν καὶ ἐξωπραγματικῶν πολυήχων, πολυκλιμακολογιῶν καὶ ἐνὸς πρωτόγνωρου ψάλλειν. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων εἶχε 8 τρόπους ἀδειν. Ἡ βάση τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς βρίσκεται στὴν «Ὀκτάηχο» τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Ἡ θεωρία τῆς μουσικῆς μας ἔχει καταγραφεῖ στο «Μέγα Θεωρητικόν» τοῦ Χρυσάνθου. Στὴν πράξη δε, ἔχει ἐρμηνευθεῖ ἀπὸ τοὺς τιτάνες τῶν ἀναλογίων, Ναυπλιώτη, Πρίγγο, Στανίτσα, Καραμάνη, Ταλιαδώρο, Περιστερὴ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς μαθητὲς καὶ διαδόχους τοὺς. Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μας μουσικὴ δὲν χρειάζεται ψιμύθια καὶ πολυδαίδαλα «παιχνιδίσματα» στὴν ἐκτέλεσή της.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ πάντες ὅτι:

1. Δὲν ἐπιχρίζουμε τὴν Ἀκρόπολη.

2. Το εκκλησιαστικό αναλόγιο δεν είναι εφελτήριο προσωπικής επίδειξης και εμπορικής συναλλαγής.

3. Η πατρώα εκκλησιαστική μουσική δεν έχει κοσμικό χαρακτήρα, ώστε να διεγείρει χορό.

4. Είναι μουσικής προσευχής, εκχύλισμα ψυχής, είναι προσέγγιση του Θεού με τη βοήθεια του «έν Τριάδι Θεοῦ».

Αγαπητοί «ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ» παραμείνατε στις επάλξεις, «Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις».

Θα θεωρήσω τιμή μου να με εγγράψετε συνδρομητή στο έγκριτο περιοδικό σας.

Με την ἐν Χριστῷ αγάπη

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ

Αιτωλίας 2

ΤΚ 163 41

ΑΘΗΝΑ

Προς

Τον Μακαριώτατον

Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος

κ. Χριστόδουλο

Μακαριώτατε

Συμπαριστάμεθα ολόψυχα στην μεγάλη περιπέτεια της υγείας Σας. Ευχόμεθα από καρδιάς κουράγιο και δύναμη ψυχής προκειμένου να την αντιμετωπίσετε επιτυχώς.

Ο ΛΙΟΥΛΙΟΣ

Τσάμικο της Ρούμελης αργό ("στον τόπο")

Καταγραφή Γ. Χατζηχρόνογλου

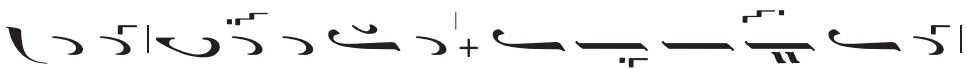
Ἦχος λ̣ ᾠ Πα^ϕ

Ποιο ος ει ναι αι αι κει ει νος που ου

ου ναι αι κει πε ε ρα α α Λιου ου λιε ε

κα η με ε ε νε ε κα η με ε ε νε

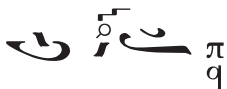
Λιου ου λιε Λιου λιε ε μου ου ου ου

ου ου ου το μα α νου σα κι ι ε συ

με ε ε πο ο ο ο τι σε ε ε ες φαρ

μα α κι

Μην εἶν' ο Κώστας, μην εἶν' ο Γιώργος, Λιούλιε καημένε, καημένε
Λιούλιε.

Λιούλιε μου το μανουσάκι, το άσπρο σου το βελεσάκι..

Ο ΔΥΟCΜΟC ΚΙ Ο ΒΑCΙΛΙΚΟC

Καταγραφή Γ. Χατζηχρόνογλου

Θεσσαλικός Χορός "στα τρία"

Ρυθμός 2σημος

Ἦχος λ̣̣̣ Νη
ϣ

ν
ϣ

Αἶ ντε λο δυο μαν να αμ' ο ο δυο

λο δυο σμο ος κί' ο ο βα σι ι ι ι

λι ι κος λο δυο σμος κί' ο ο βα α σι λι

κο ος και αι το ο μα κε ε δο ο νι ι

σι ι πα αν τα α μα τα α α α ακιαμ'

βρυ ση

Ἄιντε αὐτὰ μάνναμ' αὐτά, αὐτὰ μ' αποκοικήσανε.

Αὐτὰ μ' αποκοιμήσανε, και μου φυγ' ἡ αγάπη, κοντούλα και γιομάτη!

Ἄιντε παίρνω μάνναμ, παίρνω, παίρνω τα ὅρα σκούζοντας.

Παίρνω τα ὅρη σκούζοντας και τα βουνά ρωτώντας, Θεό παρακαλώντας.

***** . *****

ΚΛΕΩΝΙΔΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΑΡΜΟΝΙΚΗ

Αθανασίου Γ. Σιαμάκη, Αρχιμανδρίτου

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος Αρ. 9)

Κεφάλαιο 12

1 Ο τόνος νοείται με τέσσερις σημασίες. Και ως φθόγγος και ως διάστημα και ως ύψος φωνής και ως τάση. Όταν μεν έχει τη σημασία φθόγγου, κάνουν χρήση του ὀρου τόνος εκείνοι που λένε τη φόρμιγγα επτάτομη, ὅπως ο Τέρπανδρος και ο Ίων. Διότι ο μεν Τέρπανδρος λέγει·

«Εμεῖς τώρα παρατάμε πια την τετράφθογγη μουσική, και στο εξής θα ψάλλουμε τους ὕμνους με τη νέα επτάφθογγη μουσική».

Ο δε Ίων λέγει·

«Σε δεκάχορδη λύρα έχεις πάντοτε τις τρίωρους συμφωνικές αρμονίες σε δωδεκαβάθμια διάταξη.

Προτού <να κιθαρίζουν> σε επτάφωνα ...

..... κιθάριζαν σε τετράφθογγη ὅλοι

οι Ἕλληνες, χρησιμοποιώντας αραιόφθογγη μουσική».

2 Αλλά και ἄλλοι πολλοὶ χρησιμοποιούν τον ὀρο τόνος με την ανωτέρω σημασία. Με τη σημασία δε του διαστήματος χρησιμοποιείται ο ὀρος τόνος, όταν λέμε ὅτι από τη μέση ως προς τη μέση ως την

παράμεση υπάρχει ένας τόνος.

3 Με τη σημασία δε του τόπου της φωνῆς χρησιμοποιείται ο όρος, όταν λέμε ότι αυτός είναι δώριος ή Φρυγίας ή λύδιος ή κάποιος από τους άλλους τόνους. Είναι δε κατά τον Αριστόξενο οι τόνοι δεκατρείς·

4 Ο υπερμιξολύδιος ο λεγόμενος και υπερφύγιος.

5 Οι δύο μιξολύδιοι, ο οξύτερος και ο βαρύτερος, εκ των οποίων ο οξύτερος λέγεται και υπεριάστιος, ο δε βαρύτερος και υπερδώριος.

6 Οι δύο λύδιοι, ο οξύτερος και ο βαρύτερος, εκ των οποίων ο βαρύτερος λέγεται και αιόλιος.

7 Οι δύο φρύγιοι, ο οξύτερος και ο βαρύτερος, εκ των οποίων ο βαρύτερος λέγεται και ιάστιος.

8 Ο ένας δώριος.

9 Οι δύο υπολύδιοι, ο οξύτερος και ο βαρύτερος, ο οποίος λέγεται και υποαιόλιος.

10 Οι δύο υπερφρύγιοι <ο οξύτερος και ο βαρύτερος>, εκ των οποίων ο βαρύτερος λέγεται και υποϊάστιος.

11 Ο υποδώριος.

12 Απ' αυτούς οξύτατος μεν είναι ο <υπερμιξολύδιος, βαρύτατος δε ο υποδώριος· οι δε άλλοι από τον οξύτατο μέχρι τον βαρύτατο υπερέχουν ο ένας από τον άλλο ένα ημιτόνιο, οι δύο δε παράλληλοι υπερέχουν <ένα τόνο, οι δε τρίτοι υπερέχουν> ένα τριημιτόνιο. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και ως προς τη διάσταση των υπολοίπων τόνων. Ο δε υπερμιξολύδιος στο διά πασών σύστημα είναι οξύτερος από τον υποδώριο.

13 Τέλος, ο όρος τόνος με τη σημασία της τάσεως χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις που λέμε ότι κάποιος είναι οξύτονος ή βαρύτονος, ή ότι χρησιμοποιεί τον μέσο τόνο της φωνῆς.

Κεφάλαιο 13

1 Η μεταβολή δε νοείται με τέσσερις τρόπους, ως προς το γένος, ως προς το σύστημα, ως προς τον τόνο, και ως προς τη μελοποιία. 2 Ως προς μεν το γένος νοείται, όταν γίνεται μεταβολή από το διατονικό γένος στο χρωματικό ή στο εναρμόνιο· ή από το χρωματικό γένος ή το εναρμόνιο σε ένα από τα άλλα γένη. 3 Ως προς δε το σύστημα νοείται, όταν γίνεται μεταβολή από ένωση σε διάζευξη ή το αντίθετο. 4 Ως προς δε τον τόνο νοείται, όταν γίνεται

μεταβολὴ ἀπὸ τα δῶρια σε φρύγια, ἢ ἀπὸ τα φρύγια σε λύδια ἢ υπερμιξολύδια ἢ υποδῶρια ἢ γενικῶς, ὅταν ἀπὸ κάποιους ἀπὸ τοὺς δεκατρεῖς τόνους σε κάποιον ἀπὸ τοὺς υπόλοιπους. 5 Γίνονται δε οἱ μεταβολές, ἀρχίζοντας ἀπὸ τα ημιτόνια μέχρι τὴν μεταβολὴ τοῦ διά πασῶν. Ἀπὸ τις μεταβολές αὐτές, ἄλλες μεν γίνονται με σύμφωνα διαστήματα, ἄλλες δε με διάφωνα. Ἀπ' αὐτές, μελωδικές μεν μεταβολές εἶναι ἐκίνες που γίνονται με σύμφωνα διαστήματα, καθὼς καὶ η τονιαία. Ἀπὸ τις υπόλοιπες μεταβολές, ἄλλες μεν οἱ πλησιέστερες, εἶναι λιγώτερο μελωδικές ἢ εἶναι κακὴς, ἄλλες δε, αὐτές που <ἀπέχουν περισσότερο>, εἶναι περισσότερο μελωδικές. 6 Σε ὅσες λοιπὸν ἀπὸ τις μεταβολές εἶναι ισχυρότερη ἡ σύνδεση, <εἶναι> μελωδικότερες, σε ὅσες δε εἶναι ασθενέστερη ἡ σύνδεση, εἶναι πιο κακὴς, διότι εἶναι ἀναγκαῖο σε κάθε μεταβολὴ νὰ ὑπάρχει κάτι κοινὸ ἢ φθόγγος ἢ διάστημα ἢ σύστημα. Γίνεται δε ἡ σύνδεση κατὰ τὴν ομοιότητα τῶν φθόγγων. Διότι ὅταν σε μεταβολές ὅμοιοι φθόγγοι πέσουν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλο, ἀνάλογα με τὸν ποσοστὸ τῆς μετοχῆς τοῦ πυκνοῦ, γίνεται μελωδική ἡ μεταβολή· ἀλλ' ὅταν ἀνόμοιοι φθόγγοι πέσουν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλο, ἡ μεταβολὴ γίνεται κακὴς. 7 Τέλος, ὡς πρὸς τὴ μελοποιία νοεῖται, ὅταν γίνεται μεταβολὴ ἀπὸ διασταλτικὸ ἥθος σε ταπεινὸ ἢ ησυχαστικὸ, ἢ ἀπὸ ησυχαστικὸ σε κάποιο ἀπὸ τα υπόλοιπα. 8 Καὶ διασταλτικὸ μεν ἥθος μελοποιίας εἶναι ἐκεῖνο με τὸ ὁποῖο προσδίδεται μεγαλοπρέπεια καὶ ἀνδρική ἐξαρση ψυχῆς καὶ ἡρωικές πράξεις καὶ συναισθήματα ὅμοια με αὐτά. Χρησιμοποιεῖ δε αὐτὰ κυρίως ἡ τραγωδία καὶ τα ἄλλα ποιήματα, ὅσα ἔχουν περίπου τὸν ἴδιο χαρακτήρα. 9 Συσταλτικὸ δε ἥθος εἶναι ἐκεῖνο με τὸ ὁποῖο συμμαζεύεται ἡ ψυχὴ σε ταπεινότητα καὶ σε ἀνάνδρην διάθεση. Θὰ ταιριάζει δε ἡ ἐκφραση αὐτὴ στα ἐρωτικά πάθη καὶ στοὺς θρήνους καὶ στοὺς οἰκτοὺς καὶ στα παρόμοια. 10 Ησυχαστικὸ δε ἥθος μελοποιίας εἶναι ἐκείνο, στὸ ὁποῖο ἀκολουθεῖ ἡρεμία ψυχῆς καὶ διάθεση ἐλεύθερη καὶ εἰρηνική. Θὰ ταοριάζουν δε σ' αὐτὸ ὕμνοι, παιάνες, ἐγκώμια, συμβουλές καὶ τα παρόμοια.

Κεφάλαιο 14 (τελευταῖο)

1 Μελοποιία εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῶν προαναφερθέντων μερῶν τῆς ἀρμονικῆς, που ἔχουν δύναμη βάσεων. Εκείνα δε με τα ὁποῖα ἐπιτελεῖται ἡ μελοποιία εἶναι τέσσερα· 2 ἡ ἀγωγή, ἡ πλοκή, ἡ πεττεία καὶ ἡ τονή. Ἀγωγή λοιπὸν εἶναι ἡ πορεία τοῦ μέλους με συνεχεῖς φθόγγους. Πλοκή δε εἶναι ἡ παράλληλη θέσις

των εναλλασσομένων διαστημάτων. Πεττεία δε είναι η κρούση που γίνεται επανειλημμένως σε ένα τόνο· τονή δε είναι η παραμονή σε μία εκφορά της φωνής επί μακρότερο χρόνο.

3 [Διάγραμμα δε είναι ένα επίπεδο σχήμα που περιέχει τις δυνάμεις αυτών που μελωδούνται. 4 Δύναμη δε είναι μια ιδιότητα ενός φθόγγου σε ένα σύστημα ή μια ιδιότητα ενός φθόγγου, με την οποία διακρίνουμε τον κάθε φθόγγο.

5 Μελοποιία δε είναι η χρησιμοποίηση όλων εκείνων των μερών που συμπεριλαμβάνει η αρμονική πραγματεία, ανάλογα με την κάθε περίπτωση].

6 Εδώ περατώνεται η πραγματεία για την αρμονία.

ΤΕΛΟΣ

***** . *****

Η ΕΚΔΟΣΗ - ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Κάνουμε γνωστό ότι οι *ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ* ως ιδεολογικός φορέας δεν καθορίζουμε χρηματικές συνδρομές για το περιοδικό μας. Το ξεκινήσαμε *ιδίαις δαπάναις*. Όμως πολλοί φίλοι συνδρομητές, αντιλαμβανόμενοι την ανάγκη για ευρεία ενημέρωση των μουσικοφίλων, αυθορμήτως προσφέρουν χρήματα για την απρόσκοπτη έκδοσή του. Είναι συγκινητικές οι προσφορές τους και τους ευχαριστούμε ολόθερμα.

Επίσης, βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε ότι από 250 τεύχη της αρχικής κυκλοφορίας, σήμερα εγγίζουμε τα 1.000, ενώ προβλέπουμε ότι στο τρέχον έτος θα ξεπεράσουμε τα 1.600. Έτσι αντλούμε δυνάμεις να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΛΛΠΙΣΜΑ

Οἱ **ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ** αγωνιούμε καὶ αγωνιζόμαστε γιὰ τὴ διάσωση καὶ διατήρηση τῶν γνησίων μουσικῶν μας παραδόσεων. Οἱ προσπάθειές μας εἶναι καθαρῶς ιδεολογικές. Γι' αὐτό παρακαλούμε ὅλους τοὺς προσηλωμένους στὶς μουσικὲς μας παραδόσεις, ερευνητές, μουσικολόγους, ψάλτες, τραγουδιστές, ὀργανοπαίχτες καὶ φιλόμουςους νὰ εγγραφούν στὴν Ἑνωσή μας. Ἡ ὁποία βοήθειά τοὺς θὰ εἶναι πολὺτιμη.

Οἱ **ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ**

